

Tillsammans

*formar vi de goda måltiderna
äldreomsorgen*

Svenska Demensdagarna

24-25 maj 2023

Sofia Herbertsson

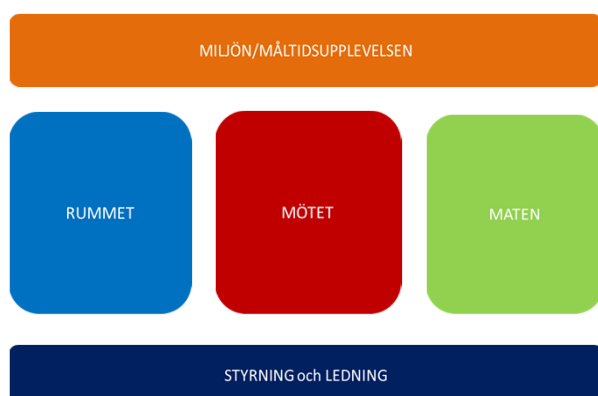
Cecilia Svanberg

1

En måltid är mer än bara mat;

FAMM – Five Aspects Meal Model

2

En måltid är mer än bara mat;

Måltidsmodellen

Bildkälla: Livsmedelsverket

3

Måltidsmiljö inom särskilda
boenden och
dagverksamheter
Förslag till indikatorer

Socialstyrelsen

4

Tillsammans formar vi de goda måltiderna i äldreomsorgen
Sofia Herbertsson, Enhetschef, Växjö kommun
Cecilia Svanberg, leg dietist, Växjö kommun

Måltidsrutiner, särskilt boende

Skriftliga rutiner för hur **alla** dygnets måltider ska genomföras, oavsett om måltiden serveras i lägenheten, matsalen eller restaurangen

- Planering, genomförande och efterarbete
- Tydlig ansvarsfördelning för måltidens olika uppgifter
- Kontinuerlig kvalitetsuppföljning och revidering

5

HSLF-FS 2022:49

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och behandling av undernäring

Socialtjänst och verksamhet enligt LSS

7 § Den som bedriver sådana verksamheter som avses i 2 och 3 §§ ska fastställa rutiner för

1. hur undernäring ska förebyggas,
2. hur risker för undernäring ska upptäckas, och
3. när och hur hälso- och sjukvården ska kontaktas för en bedömning av näringstillståndet vid misstanke om undernäring hos en enskild, om det inte finns hinder enligt bestämmelser om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller tystnadsplikt i socialtjänstlagen (2001:453) eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

6

Måltiden som aktivitet

Måltiden har stor betydelse som aktivitet, både fysiskt och kognitivt;

- Regelbundet avbrott som ger dagen/veckan/året struktur
- Ger möjlighet till social samvaro/social stimulans
- Funktionsbevarande aktivitet – delaktighet och tillvaratagande av resurser – en del av rehabilitering/habilitering

7

Grunden i måltidsrutinen

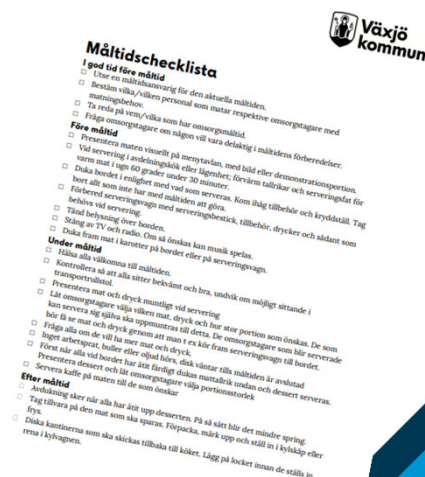
- Genomförandeplan och levnadsberättelse
- Bemötandeplan/handlingsplan BPSD
- Mellanmålsmenyer – proteintäta mellanmål
- Måltidschecklista som följs upp med måltidsobservationer

8

Måltidschecklista

- Används vid dygnets alla måltider
- Omfattar vad som händer före, under och efter respektive måltid
- Används såväl i restaurang, matsal och i den egna lägenheten

9

Upplägg för implementering

Arbetsgrupp: enhetschef, måltidsombud och aktivitetshandledare på varje enhet

Sex webbaserade utbildningstillfällen á 15-20 minuter med reflektionsfrågor

- All personal involveras i implementeringen
- Två utvecklingsarbeten mellan varje delmoment
- Stöd, erfarenhetsutbyte och handledning digitalt och fysiskt

10

Referensgrupp för implementering av måltidsrutin

11

Presentation av Kinnevaldsgården

- Växjös minsta särskilda boende inom äldreomsorgen
- 23 platser
- 23 personal varav 7 nattarbetare
- Ligger i Vederslöv, ca 1,5 mil söder om Växjö
- Tillagningskök
- Engagerad personal, oavsett profession

12

13

Välkomstsamtal

- Den boende och dess anhöriga bjuds in till välkomstsamtal snarast inom två veckor efter inflyttning
- Avsatt tid varje vecka hos enhetschef, sjuksköterska, undersköterska och kock
- Behov och önskemål kring mat och måltider

14

Levnadsberättelsen

- Lämnas ut vid ankomstsamtal
- Så mycket information som möjligt önskas – vanor, intressen och personlighet
- Viktigt när den boende inte kan berätta själv → ett sätt att få fler samtalsämnen och kunna erbjuda meningsfulla aktiviteter

15

Genomförandeplanen

- Det enda arbetsredskapet som visar vad som ska utföras – viktigt att ha avsatt tid för att utforma
- En tydlighet i hur måltiderna ska genomföras – samma kvalitet oavsett vem som jobbar
- Före, under och efter alla dygnets måltider – hela FAMM-perspektivet med rummet, mötet och maten

16

Exempel på dokumentation

Frukost: Om jag vill äta i matsalen kommer jag själv ut, annars vill jag sitta vid mitt köksbord i lägenheten och äta frukost. Fråga alltid vad jag vill ha till frukost.

Förmiddag: Jag vill gärna dricka förmiddagskaffe runt klockan 10-11. Ibland vill jag sitta i min lägenhet och ibland sitter jag i den gemensamma matsalen.

17

Lunch: Jag sitter i den gemensamma matsalen och äter lunch. Jag behöver påminnas om måltider under dagen, då jag glömmer lätt. Jag kan själv servera mig maten som står framme vid bordet, men jag vill alltid få höra vad det är för maträtter som serveras. Fråga mig vad jag vill ha att dricka till maten.

18

Eftermiddag: Jag vill gärna dricka eftermiddagskaffe när det serveras. Jag sitter gärna med i den gemensamma matsalen och dricker kaffe med de andra boende.

Kvällsmat: Jag sitter och äter kvällsmat i den gemensamma matsalen. Jag kan själv servera mig av maten som står framme på bordet, men jag vill alltid att personalen talar om vad det är för mat som serveras. Jag vill alltid bli erbjuden mat och dryck från kvällsvagnen.

19

Boenderåd x 2

- Omsorgstagare som vill vara med
- Synpunkter och önskemål
- Provsmakningar
- Intervjuer vid nyanställning
- Hälsa nya boende välkomna

20

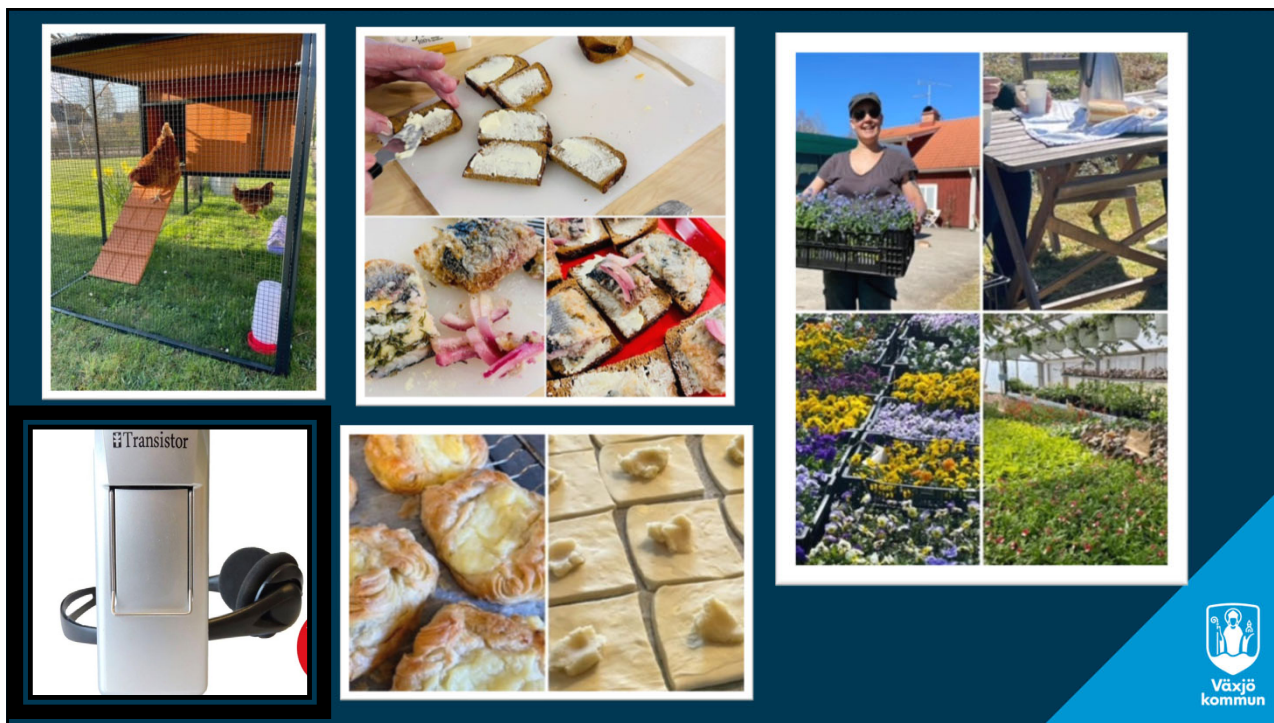

Boenderåd – kognitiv svikt

- Fyra boende, en undersköterska och en enhetschef
- Ett ämne per möte
- Bjuda in alla till samtal
- Lugn miljö - skärmar

21

22

Tillsammans formar vi de goda måltiderna i äldreomsorgen
Sofia Herbertsson, Enhetschef, Växjö kommun
Cecilia Svanberg, leg dietist, Växjö kommun

Solrummet

- Väcker minnen från förr
- Olika sinnen
- D-vitamin
- Bra tillfälle att erbjuda extra dryck

23

SPA

- En lugn och avkopplande oas
- Bad
- Smink
- Hårvård
- Fotvård

24

13

Anpassning av måltidsmiljön

- Rumsavdelning med skärmar
- Skapar olika miljöer i rummet
- Dämpar ljud

27

Före

Efter

28

Anpassning av måltidsmiljön

- Höj- och sänkbara bord
- Stadiga stolar med hjul och tassar
- Framkomlighet i rummet – plats för gånghjälpmiddel

Växjö
kommun

29

Förfrukost och frukost

- Alla som vill får ett erbjudande om någonting att äta eller dricka på sängkanten
- Hotellfrukost serveras på avdelningen – flexibla tider för måltid
- Man får äta frukost gemensamt eller i lägenheten

Växjö
kommun

30

Omsorgsmåltider

- En personal sitter med under hela måltiden och äter
- Syftet är att göra måltiden begriplig och hanterbar, och att skapa en lugn och god måltidsmiljö

31

Lunch och kvällsmat

- Två rätter varje dag
- Båda rätterna dukas fram i karotter på borden
- Måltiderna får ta lång tid – vi dukar inte av förrän alla är klara

32

Mellanmål

- Mellanmålsmenyer – en vecka per avdelning
- Proteintäta, små och goda
- Provs smakas av omsorgstagare

33

Kvällsvagnen

- Visuellt presentation av kvällens smårätter
- Följer samma standard varje kväll
- Använder matsvinn på ett säkert sätt

34

Teamkonferens varje vecka

35

36

Tillsammans formar vi de goda måltiderna i äldreomsorgen
Sofia Herbertsson, Enhetschef, Växjö kommun
Cecilia Svanberg, leg dietist, Växjö kommun

Förebygga undernäring vid kognitiv svikt

- En plocktallrik med fingerfoods förbereds av nattpersonalen → omsorgstagarens kylskåp
- Extra små mellanmål mellan måltiderna – påverkar inte övriga måltider
- Erbjudande varje gång personalen går in i lägenheten
- Kombinerar med 15 minuter solrummet

37

Utvärdering av projektet

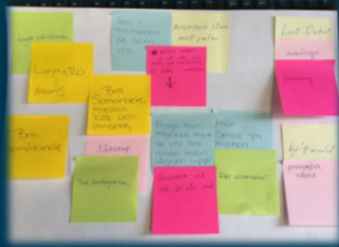
Testperiod åtta veckor

- Sjuksköterska och läkare – provtagning, vikt och viktutveckling, vedomkrets
- Undersköterska – bedömning av matintag vid övriga måltider och registrering av mellanmål

38

Praktiska utvecklingsarbeten

39

Vinnare av Arla Guldko 2023 kategori Bästa seniormatglädje

40

Tillsammans formar vi de goda måltiderna i äldreomsorgen
Sofia Herbertsson, Enhetschef, Växjö kommun
Cecilia Svanberg, leg dietist, Växjö kommun

41

Tillsammans formar vi de goda måltiderna i äldreomsorgen
Sofia Herbertsson, Enhetschef, Växjö kommun
Cecilia Svanberg, leg dietist, Växjö kommun